

O FORSIRANJU REKA U NOVIM USLOVIMA

Pojava nuklearnih i ostalih borbenih sredstava za masovno uništavanje, te promene koje ona ispoljavaju na ratnu doktrinu, opremanje i organizaciju armija, imperativno zahtevaju da se, pored ostalog, iznalaze nova i usavršavaju postojeća tehnička sredstva i za savlađivanje vodenih prepreka, kao i da se primenjuju potpuno novi postupci. S tim u vezi trebalo je i oklopna borbeno sredstva, kao osnovne nosioce manevra, osposobiti za kretanje po vodi ili ispod vode i učiniti ih manje zavisnim od sredstava za prelaz preko reka.¹ Osposobljavanje oklopnih borbenih sredstava za savlađivanje vodenih prepreka zahteva odgovarajuće taktičko-operativne postupke i omogućava prevazilaženje tempa napada iz prošlog rata. Uporedo sa osposobljavanjem oklopnih borbenih sredstava, usavršavani su i razni tipovi mosnih konstrukcija, samohodne skele, amfibijska vozila, jurišni čamci itd.

Prebacivanje trupa preko reka vazдушnim putem biće sve masovnije, jer se helikopteri (nosivosti i do 80 ljudi) uvode kao formacijska sredstva u više taktičke združene jedinice, a i mogućnosti transportne avijacije su takođe znatno poboljšane (omogućen je prenos velikog broja ljudi, tenkova, artiljerijskih oruđa, vozila itd.).

I pored značajnog napretka tehničkih sredstava koja omogućavaju brže i lakše forsiranje reke, postoje ozbiljni problemi i napadač ih mora rešavati prilikom forsiranja većih vodenih prepreka. Još uvek, na primer, nije potpuno eliminisan kritični period (on je u II svetskom ratu trajao 4—6 časova) kada napadač na onostranoj obali nema dovoljno oklopnih borbenih sredstava i ostalog težeg naoružanja, što je danas utoliko značajnije jer branilac, svojim brzopokretnim jedinicama, može veoma brzo i efikasno da interveniše i napadaču nanese gubitke te dovede u pitanje uspeh prelaza.

Izviđanje reke ima povećan značaj. Pored već poznatih mera izviđanja u pripremi forsiranja, postavljaju se i novi zadaci. Naime, pojava tenkova za savlađivanje reke podvodnim gazom zahteva izviđanje karaktera rečnog dna odgovarajućim tehničkim sredstvima i ronionicima. Ono će biti naročito složeno ako su snage branioca organizovale odbranu na reci, pa se tehnička sredstva neće moći koristiti dok se ne ovlada onostranom obalom, ili će se koristiti ronionici. Oni će i uklanjati minsko-eksplozivne prepreke koje će branilac postavljati na mestima pogodnim za podvodni gaz. Izviđanje dna reke treba organizovati pre donošenja odluke o mestu forsira-

¹ Oklopna borbeno sredstva, kojima se sve više naoružavaju savremene armije, mogu vodene prepreke savlađivati zavisno od svojih tehničkih karakteristika na više načina i to: oklopni transporteri — ploveći brzinom 6—10 km/č i gazeći reku dubine 60—70 cm; laki tenkovi — ploveći brzinom 6—8 km/č i gazeći reku dubine 80—120 cm; srednji tenkovi — gazeći vodu dubine 1,20—2,30 m i krećući se po dnu reke dubine 4—5 m.

ranja, naročito ako se ne raspolaze studijom o reci i podacima o njenom dnu. Ovo se može izvršiti pomoću izviđača-ronioca koje treba pravovremeno ubaciti u pozadinu neprijatelja (kad god je moguće pre nego što branilac organizuje odbranu na reci).

Ova izviđačka grupa može biti sastavljena od odeljenja izviđača (2—3 ronioca i 2—3 izviđača-pontonira) i odeljenja—voda peša-dije za zaštitu. Inače, u sastavu inžinjerijske izviđačke grupe za izviđanje i obezbeđenje mesta prelaza podvodnim gazom, trebalo bi da bude više odeljenja: za izviđanje rečnog dna, za pripremu silaznih — izlaznih rampi, za spasavanje i za evakuaciju, snabdevenih odgovarajućim moto-tehničkim sredstvima, alatom, opremom, pri-borom i sredstvima veze.

Iskustvo iz prošlog rata pokazuje da je neprijatelj koji brani reku često bio iznenađen ako je napadač za svoj glavni udar izabrao takav pravac, odnosno odsek, koji je po svojim osobinama bio smatran za najmanje verovatan i prema tome slabije organizovan za odbranu, a i kada je, opsežnim merama, obmanuo protivnika o mestu, vremenu i sredstvima kojima će organizovati prelaz.²

Da bi se postiglo iznenađenje, veoma je važna brzina i u pri-premama i u izvršenju forsiranja reke. No, pri tome treba izbeći brzopletost i površnost. Da bi se forsiranje izvršilo brzo, treba težiti da se odlučnim i drskim dejstvima prethodnica, prednjih odreda, vazдушnih i helikopterskih desanata ili dejstvom partizan-skih i teritorijalnih jedinica ovlada prelazima na reci (mostovima, skelama, gazovima, itd.) i mostobranima na suprotnoj obali. Ovi principi koji su važili i do sada, značajni su i za forsiranje reke u eventualnom ratu, s tim što se pojavljuju u još oštrijoj formi zbog karaktera i brzine dejstva, širine fronta, nuklearnih udara, savre-nenih sredstava, itd.

Koliko će vremena biti potrebno za pripreme forsiranja reke zavisi od operativno-taktičke situacije, raspoloživih tehničkih sred-stava i uvežbanosti komandi i jedinica koje učestvuju u forsiranju reke. U novim uslovima to vreme treba da bude što kraće, s tim da skraćivanje ne sme ići na račun kvaliteta. Pripreme se najviše mogu skratiti pravovremenim izvršenjem svih organizacijskih i praktičnih poslova koji će omogućiti da se forsiranje izvrši iz pokreta ili posle

² Kolike razmere mogu poprimiti lažne pripreme za forsiranje reke da bi se neprijatelj obmanuo, može poslužiti i primer 9. američke armije pri forsiranju Rajne u II svetskom ratu.

Za forsiranje Rajne postojala su dva pogodna mesta za podizanje mo-stova — kod Rajnberga i Irdingena. Radi zadržavanja u tajnosti stvarnog mesta prelaza, Amerikanci su kod Irdingena podigli lažna slagališta materi-jala i namerno ih površno zamaskirali podižući do njih i prilazne puteve, dok su stvarna slagališta materijala kod Rajnberga veoma dobro prikriili. Izradili su lažne tenkove, topove i vozila od gumenog materijala ispunjenog vazduhom, danju ih dovlačili do lažnih slagališta, a noću vraćali. Ova obma-na je postigla cilj, jer su Nemci još nedelju dana, posle stvarnog forsiranja Rajne kod Rajnberga, očekivali prelazak kod Irdingena, držeći tamo oko 3 divizije, dok je odbrana kod Rajnberga bila veoma slaba.

Kao poučan primer prelaska reke na nepovoljnom mestu može poslu-žiti forsiranje Dunava od strane naše 51. divizije i sovjetskih snaga kod Batine Skele, gde desna obala na koju su se jedinice iskrcale izrazito domi-nira nad levom, poluznom obalom.

kraćih neposrednih priprema po izbijanju na reku. Posebno kod forsiranja reka iz pokreta značajna je brzina izvođenja priprema, koje treba tako organizovati da otpočnu čim se najavi zadatak, a završe u polaznom rejonu (ovde se posebna pažnja posvećuje neposrednim pripremanama tenkova, oklopnih transportera i sredstava za prelaz). Kada su jedinice snabdevene tehnikom koja je opremljena za savladavanje reka plovećim i podvodnim gazom, pripreme će biti mnogo kraće nego u II svetskom ratu.³

Uspeh u forsiranju reke zavisi i od mogućnosti jednovremenog angažovanja jačih snaga na onostranoj obali. Taj problem, aktuelan u prošlom ratu, u novim uslovima postaje još aktuelniji, jer su snage branioca zasićenije tenkovima i oklopnim transporterima, pogodnim za izvođenje brzih protivnapada. Zato treba obezbediti što brže prebacivanje vlastitih oklopnih borbenih sredstava na onostranu obalu i smanjiti vremenski razmak od prebacivanja prvih delova pešadije i inženjerije do prelaska tenkova i oklopnih transportera (ovo se postiže blagovremenom pripremom ovih sredstava za prelaz, ili forsiranjem reke na širokom frontu, čime se snage branioca razvlače i stvaraju uslovi za usmeravanje glavnih snaga na onaj pravac gde se forsiranje uspešno odvija).⁴

Forsiranje reke tehnički slabije opremljenim jedinicama treba vršiti na mestima gde su uslovi nepovoljniji za upotrebu savremene tehnike branioca, jer se takvim izborom mesta može postići potrebno iznenađenje.

Nuklearna sredstva branioca sigurno će predstavljati jednu od osnovnih prepreka za uspešno forsiranje reka, pa da bi se udari izbegli biće nužno da se ta sredstva ili unište ili da se branilac prisili, dejstvom u pozadini, na povlačenje i premeštanje u toku forsiranja. A kad se reka forsira iz neposrednog borbenog dodira, branioca treba iznenaditi u pogledu mesta forsiranja, grupisanja snaga i sredstava za forsiranje, te sopstvenim nuklearnim udarima ili dejstvom vazдушnih desanata i partizanskih i teritorijalnih snaga u pozadini uništiti ili za duže vreme neutralisati braniočeva nuklearna sredstva. Na pravcu glavnog udara nužno je obezbediti više nuklearnih udara jednovremeno po rezervama i vatrenim sredstvima neprijatelja u dubini odbrane.

Kad god za to postoje uslovi treba jedinice neopaženo izvući iz neposrednog dodira i tako stvoriti uslove za nuklearne udare po snagama branioca. Takvom postupku, iako nije lak, težiće i napadać

³ Priprema skleskih mesta prelaza trajala je 2—3 časa, a još je trebalo 2—3 časa da se na onostranu obalu prebaci tenkovski bataljon. Savremeni tenkovi pripremaju se za prelaz podvodnim gazom 1—2 časa, a posle pripreme tenkovski bataljon, zavisno od broja tenkova, može preći reku za 7—10 minuta (kad je reka široka 300 m, brzina kretanja ispod vode 10 km/č, rastojanje između tenkova 100 m, a prelazi se na jednom mestu prelaza u tri kolone). Za pripremu mosnih konstrukcija tipa „bejli” i sličnih potrebno je 5—6 časova, a novih mosnih konstrukcija 2—2,5 časa. Amfibijske skele su spremne za prevoženje čim se uredi obala, itd.

⁴ Nemci su 1941. godine pri forsiranju Dnjepra, južno od Kijeva, kod Kremenčuka, planirali više prelaza. Pokušaj forsiranja reke na glavnom pravcu je odbijen, dok je prelaz na pomoćnom pravcu uspeo.

i branilac. Ako otkrije pripreme za forsiranje, branilac će vršiti nuklearne udare po snagama i sredstvima napadača u dubini ili će preduzimati brzo izvlačenje svojih snaga iz neposrednog dodira za udare po snagama koje prelaze reku. Međutim, napadač je ovde u povoljnijem položaju jer ima inicijativu u svojim rukama i, obično, nadmoćnost u snagama i sredstvima. To mu omogućava da izabere mesta za forsiranje reke koja mu garantuju najviše izgleda na uspeh, odredi pravac glavnog udara, izabere vreme napada, organizuje i izvodi pripreme za forsiranje prema svojoj zamisli i planu predstojećih dejstava, maksimalno koristi vatrenu pripremu (nuklearnu, avijacijsku i artiljerijsku) radi uništenja i neutralisanja snaga koje su organizovale odbranu na reci i izbegavanja vatrene udara po svojim snagama, te forsira reku na širokom frontu i organizuje lažna i demonstrativna mesta prelaza.

Koristeći tehniku, koja omogućava veliku pokretljivost i manevarsku sposobnost, napadač može tajno i pravovremeno da izvrši pripreme za forsiranje i izvuče svoje snage iz dodira na liniju sigurnosti (3—5 km) i to za 10—15 minuta. Za tako kratko vreme snage branioca, i ako primete izvlačenje, ne mogu preduzeti iste mere radi zaštite, jer dok prime obaveštenje, izdaju potrebna naređenja i preduzmu izvlačenje, jedinice im se u momentu nuklearnog udara mogu naći u teškoj situaciji nego da su ostale zaštićene na svojim položajima. Kada se pri tom koristi noć i slaba vidljivost, pripreme za forsiranje i izvlačenje snaga na liniju sigurnosti mogu se još uspešnije obaviti.

Forsiranje reke iz neposrednog borbenog dodira bez upotrebe nuklearnih borbenih sredstava češće će se primenjivati na teže prohodnom i planinskom zemljištu gde napadač i branilac često, radi karaktera zemljišta, neće moći koristiti nuklearne udare zbog opasnosti od odbijanja udarnog talasa i njegovog usmeravanja duž kanjona (rečnih dolina) na vlastite snage ili izazivanje većih šumskih požara koji bi onemogućili uspešno izvođenje borbenih dejstava.

Napadač će težiti da reku redovno forsira iz pokreta, jer se tako obezbeđuje najsigurniji uspeh. Osnovni preduslov za uspeh ovakvog forsiranja jeste da se ovlada prelazima na reci i stvore mostobrani na onostranoj obali, i to kad god je moguće pre nego što neprijatelj organizuje odbranu na reci. Zato treba pravovremeno grupisati snage i sredstva prema planu predstojećih operacija i vršiti pripreme u toku podilaženja reci s takvim proračunom da jedinice, po izbivanju na reku, bez zadržavanja mogu pristupiti forsiranju. Kada se to postigne, forsiranje reke iz pokreta biće umnogome olakšano. No, u savremenim uslovima težnja napadača će uvek biti da reku forsira iz pokreta, pa i kad je odbrana neprijatelja na vreme organizovana.

Zavisno od konkretnih uslova, borbeni poredak združene jedinice za forsiranje reke može biti postrojen u jednom ili dva borbeno ešelona. U jednom ešelonu obezbeđuje se jednovremeni prelazak jačih snaga i skraćuje kritično vreme forsiranja, ali otežava manevar na suprotnoj obali prema bokovima neprijatelja i prenošenje težišta forsiranja na pomoćni, odnosno demonstrativni pravac

dejstva. Češće će se primenjivati kod forsiranja reke iz neposrednog borbenog dodira, kada je odbrana jače organizovana i kad se raspolaže sa dovoljno sredstava za forsiranje i oklopnim borbenim sredstvima podešenim za savlađivanje vodenih prepreka. Borbeni poredak u dva ešelona povećava vreme forsiranja, ali je zato pogodniji za prenošenje težišta forsiranja i za brže razvijanje postignutog uspeha. Ovaj poredak će se češće primenjivati pri forsiranju reke iz pokreta, kada je odbrana neprijatelja slabije organizovana a zadatak jedinice dubok, kada su sredstva za forsiranje ograničena i ne raspolaže se oklopnim borbenim sredstvima podešenim za savlađivanje vodenih prepreka; takođe i kad se očekuje masovnija primena nuklearnih udara pa je neophodno imati dovoljno jake snage za zamenu pogodnih jedinica. Borbeni poredak operativnih jedinica pri forsiranju reka načelno bi trebalo postrojavati u dva borbena ešelona. S obzirom na promenljivost sastava i moguću različitu opremljenost, u prvi ešelon bi trebalo određivati tehnički bolje opremljene jedinice, a po potrebi obrazovati i privremene sastave jedinica koje su osposobljene i tehnički opremljene za brzo savlađivanje vodenih prepreka i eksploataciju nuklearnih udara po prelasku reke.

U savremenim uslovima i polazni raspored jedinica za forsiranje se bitno menja. U toku II svetskog rata očekujući rejoni divizija prvog ešelona su se nalazili na 5—7 km, a divizija drugog ešelona 7—12 km od reke. U novim uslovima, zbog opasnosti od nuklearnih udara, te su norme nepodesne. No, nije dozvoljena ni takva dekoncentracija koja bi narušavala kontinuitet napada. Pre svega, udaljenost rejona prikupljanja, očekujućih i polaznih rejona, od reke zavisice od pokretljivosti jedinica: ako su motorizovane, očekujući rejoni mogu biti udaljeni od reke 20 do 40 km, ako su delimično motorizovane — 15 do 20 km, a one koje se kreću peške — oko 10 km. Očigledno, motorizovane jedinice mogu lakše izbegavati nuklearne udare, postizati iznenađenje brzom pojavom na mestima gde ih branilac ne očekuje i obezbediti visok tempo napada. Stoga će nepotpuno tehnički opremljene armije biti prisiljene da formiraju grupe privremenog sastava, tehnički najbolje opremljenih jedinica za forsiranje reke, odnosno za stvaranje mostobrana na onostranoj obali.⁵

Kada se reka forsira iz pokreta, zauzimanje polaznog rasporeda jedinica vrši se, kao što je poznato, u toku podilaženja reci pod zaštitom prednjih odreda i prethodnica; ovi će težiti da, u sa dejstvu s partizanskim i vazdušnodesantnim jedinicama, iz pokreta zauzmu postojeće prelaze, na suprotnoj obali ovladaju odgovarajućim mostobranima i održe ih do pristizanja glavnih snaga. Prednji odredi i prethodnice treba da su takvog brojnog i tehničkog sastava koji će im omogućiti da ove zadatke izvrše.

⁵ Razvitak nauke i tehnike se odvija tako brzo da ni ekonomski najrazvijenije zemlje ne mogu jednovremeno preoružati sve svoje jedinice, jer kada se naoružavanje armije jednim sredstvom završava, drugo savremenije sredstvo se javlja. Naročito je teško ekonomski izdržati promene u skupim tehničkim sredstvima (avijacija, mornarička tehnička sredstva, tenkovi, i sl.).

Vatrena priprema forsiranja zavisice od uslova u kojima se vrši prelaz. Kad se koriste nuklearni udari, artiljerijska i avijacijska vatra dopunjavaće efekte dejstva nuklearnih sredstava. Nuklearni udari, pri forsiranju reke iz neposrednog borbenog dodira, upotrebljavaće se po najopasnijim ciljevima (nuklearnim borbenim sredstvima, oklopnim i drugim rezervama branioca). Pri udarima po snagama branioca koje se nalaze u odbrani na reci, nužno će biti pristupiti uobičajenim taktičkim postupcima kojima će se izbeći vlastiti gubici.

Eksploatacija učinaka nuklearnih udara zavisice od brzine forsiranja reke, a naročito prebacivanja oklopnih borbenih sredstava. Ona će, pored vlastitih tehničkih mogućnosti za prelaz, sve više biti prebacivana vazдушnim putem, što otvara neslućene mogućnosti u savlađivanju vodenih prepreka i eksploataciji učinaka nuklearnih udara u dubini odbrane branioca.⁶

Inžinjerijsko obezbeđenje forsiranja reke u novim uslovima će biti složenije nego do sada. Naime, ako se forsira podvodnim gazom, pred inžinjerijsko izviđanje se postavljaju novi i znatno složeniji zadaci. Ako tenkovi i oklopni transporteri nisu podešeni za savlađivanje vodene prepreke ili se ona ne može savladati podvodnim gazom, broj teških i srednjih tereta za prebacivanje na skelskim mestima prelaza biće znatno veći i to će se negativno odražavati na brzinu i bezbednost forsiranja.

Ranije su inžinjerijske jedinice i sredstva prikupljani na dva do tri dana pre početka forsiranja. U novim uslovima se neće moći tako dugo držati u neposrednoj blizini reke, a da ne bi bili otkriveni i tučeni nuklearnim udarima branioca,⁷ pa ovo vreme treba što više skratiti, a sredstva razmeštati tako da jednim nuklearnim udarom ne bude zahvaćeno više od 1/3 na jednom odseku prelaza.

U uslovima forsiranja reke na širokom frontu retko će biti dovoljno formacijskih sredstava za prelaz, pa će biti nužno prikupljati mesna sredstva a i izrađivati ih od priručnog materijala, ne čekajući za to naređenje. Na mirnijim i užim rekama mogu se pripremiti sve vrste plovni sredstava od priručnog materijala, što nije pogodno kod velikih i brzih reka (naročito za prve talase).

Koliko će inžinjerijskih snaga i sredstava biti potrebno za forsiranje⁸ zavisi od konkretne taktičko-operativne situacije, vrste i kvaliteta raspoloživih inžinjerijskih sredstava i borbenih sredstava koja treba prebaciti preko reke, karakteristika reke, zemljišta itd. Ako se raspolaže savremenijom inžinjerijskom tehnikom, plovećim

⁶ U govoru na XXIII kongresu KPSS maršal Malinovski je pored ostalog, istakao mogućnost prebacivanja vazдушnim putem i srednjih tenkova u pozadinu neprijatelja (*Narodna armija* br. 1392 od 8. 4. 1966).

⁷ Za prevoženje jednog parka „bejli“ koji je korišćen za forsiranje reka u II svetskom ratu, treba 90—100 kamiona od 3 tone. Slične su potrebe i za prevozom savremenijih nosnih konstrukcija. Ako se tome doda ljudstvo potrebno za montažu mostova (skela), onda je razumljiva privlačnost takvih ciljeva za nuklearne udare.

⁸ U drugom svetskom ratu diviziji na pravcu glavnog udara je obično dodeljivano oko 150 čamaca, kapaciteta 10 ljudi. Materijal za izradu: 6—8 skela nosivosti 5—6 t, 4—6 skela nosivosti 6—10 t, 3—4 skele nosivosti 40 t i 8—10 pontonirskih četa.

oklopnim transporterima i tenkovima za prelaz reke podvodnim gazom, biće ih potrebno manje, a znatno više ako tenkove i oklopne transportere treba prebacivati na skelskim mestima prelaza.

Organizacija borbenog obezbeđenja forsiranja zavisi od toga da li se ono vrši iz pokreta ili iz neposrednog dodira. Kad je iz pokreta, glavina jedinice se u borbenom obezbeđenju uglavnom oslanja na prednje odrede i prethodnice koje treba osposobiti za taj zadatak. Ako se forsira iz neposrednog dodira i sledi smena jedinica, one koje su se nalazile u neposrednom dodiru ostavljaju deo snaga u ranijim odbrambenim rejonima do zauzimanja polaznog rasporeda jedinice koja vrši forsiranje. Po pregrupisanju i smeni jedinica, dalje borbeno obezbeđenje prelaza primaju na sebe jedinice i vatrena sredstva jedinice koja forsira.

U pogledu protivtenkovske odbrane, masovna oklopna borbeno sredstvo i njihov kvalitet u sastavu pešadijskih združenih jedinica nameću veće probleme i stvaraju šire mogućnosti za organizaciju pt-odbrane na onostranoj obali. Naime, treba očekivati ranije i masovnije protivnapade oklopnih borbenih sredstava branioca na mostobranski ešelon. Zato bi bilo potrebno mostobranski ešelon ojačati efikasnim pt-sredstvima. Kod savlađivanja reka podvodnim gazom, najefikasnije protivoklopno sredstvo biće vlastiti tenkovi. Ako takvih tenkova nema ili se ne mogu upotrebiti, treba koristiti ploveće oklopne transportere za prebacivanje pt-sredstava, sredstava i jedinica za zaprečavanje i što pre na onostranu obalu prebaciti pt-odred, koristeći za tu svrhu prve skele koje se pripreme na skelskim mestima prelaza. Po zauzimanju mostobrana na suprotnoj obali sve jedinice mostobranskog ešelona dužne su da ga odmah utvrde i organizuju za pt-odbranu svim raspoloživim sredstvima. Posebno treba obezbediti mosna, skelska i mesta prelaza podvodnim gazom.

Posle izvršenih priprema i zauzimanja početnog rasporeda, snage branioca na pravcima forsiranja treba uništiti ili neutralisati nuklearnim udarima, artiljerijskom i avijacijskom vatrom i tako obezbediti brzo stvaranje mostobrana i prelaz glavnih snaga i sredstava preko reke. Istovremeno treba izbeći veće gubitke od nuklearnih udara branioca. Da jednim nuklearnim udarom srednje snage ne bi bila zahvaćena dva talasa, talasi se ne bi smeli kretati na rastojanju od jedne ture, kao u II svetskom ratu, već na rastojanju zone sigurnosti od nuklearnih udara srednje snage. Ovo rastojanje ne bi bitnije narušavalo kontinuitet napada ako se forsira motorizovanim i oklopnim jedinicama, no, ako forsiraju jedinice koje se kreću peške, onda usporenost forsiranja treba nadoknaditi prelaženjem reke na širokom frontu i iznenadnim prebacivanjem na onostranu obalu u prvom talasu što jačih snaga (po mogućnosti celog prvog borbenog ešelona).

Posle prelaska glavnih snaga na onostranu obalu, njihova bi dejstva trebalo usmeriti tako da što dublje prodru u neprijateljsku odbranu i spoje se s jedinicama koje dejstvuju u pozadini neprijatelja (vazdušni desanti, partizanske i teritorijalne jedinice) i tako prisile branioca da premešta svoja nuklearna i artiljerijska sredstva.

Tako bi se obezbedio uspešan prelaz II ešelona (rezerve), sredstava za vatrenu podršku i pozadinskih delova. Brzi prodori u dubinu neprijateljske odbrane se mogu ostvariti dejstvom brzopokretnih jedinica, čije će dejstvo biti olakšano rastresitošću neprijateljske odbrane i dejstvom vazdušnodesantnih i partizanskih snaga u pozadini neprijatelja. Tako će se najbolje ostvariti PNHBO jedinica p.i forsiranju reka, jer opasnost od nuklearnih udara predstavlja glavnu smetnju uspešnom forsiranju u eventualnom ratu.

Problem snabdevanja jedinica gorivom, municijom i ostalim materijalnim potrebama, znatno je smanjen povećanjem akcionog radijusa tenkova na 500—700 i više kilometara. Time su stvoreni uslovi da oklopna borbena sredstva mogu voditi borbu bez popune gorivom 25—30 motočasova (2—3 puta više nego tenkovi iz II svet-skog rata). To je nesumnjivo značajno, ali problem snabdevanja materijalno-tehničkim sredstvima još uvek nije rešen, jer se potrebe stalno povećavaju, a to traži nova organizacijska i tehnička rešenja.

Jedinice koje stvaraju mostobran trebalo bi obezbediti materijalno-tehničkim sredstvima i hranom za 2—3 dana i učiniti ih za to vreme nezavisnim od pozadinskih organa. Na taj način će one postati manje glomazne i osetljive na nuklearne udare. Od pozadinskih organa preko reke odmah prelaze sanitetske i remontne stanice, a ostali pozadinski organi treba da izvrše prelaz naredne noći posle forsiranja. Ukoliko se ukaže potreba za municijom ili nekim drugim materijalnim sredstvima, najnužnije količine se mogu prebaciti plovećim oklopnim transporterima, na skelskim mestima prelaza i vazдушnim putem. Kada jedinica izvrši prelaz, dejstva bi se odvijala po već poznatim principima.

Očigledno, forsiranje reke u savremenim uslovima zahteva osavremenjavanje dosadašnjih i iznalaženje novih taktičko-operativnih postupaka, koji će, sa savremenom tehnikom i naoružanjem, omogućiti brže savlađivanje vodenih prepreka i povećan tempo napada u eventualnom ratu.

Pukovnik
Đuro MILEUSNIĆ